



‘Mijn woorden zijn muziek’

## VERTELLERS VERTELLEN

Er zijn nogal wat vertellers die in den lande optreden. Heel vaak gaat het dan om tussenvormen tussen vertellen en theater. Er zijn vertellers die alleen in theaters optreden of op festivals. De redactie is op zoek gegaan naar vertellers die op scholen optreden. En vertellers die ook voor andere talen iets doen. Hieronder een impressie van Christine Otten, schrijfster en vertelster – velen van u kennen haar van de VLLT-jaarvergadering in januari 2003. Aan het woord komen verder Céline Jantet (Frans), Manja Bedner (Nederlands), Janjaap de Vries (NT2), Philippa Collin (Engels) en Marja van den Hurk (NT2 / Frans).

Al ruim twee jaar treed ik, samen met mijn percussioniste Matty Bongers, in het hele land op met een vertelprogramma. Op middelbare scholen, in literaire cafés, bibliotheken en festivals. Voor die tijd, toen ik het verhalen vertellen nog niet had ontdekt, las ik op literaire bijeenkomsten gewoon fragmenten voor uit mijn romans of een kort verhaal. Dat was leuk, maar toch gaf me dat vaak een *unheimisch* gevoel. Het idee dat er iets ontbrak. Dat iets, daar ben ik nu achter, is het *performen*, het brengen van een verhaal en in het verlengde daarvan: het directe contact met het publiek.

Laat ik het toelichten. Wanneer je een verhaal voorleest, kijk je als schrijver meestal in je tekst. Het boek staat letterlijk tussen jou en je publiek in. Dat hoeft niet erg te zijn. Voorlezen is hardop lezen. Je hoort de stem van de schrijver. En iedere individuele luisteraar beleeft

de tekst op zijn of haar manier en dat kan fantastisch zijn.

Vertellen is iets anders. Vertellen komt dichterbij in de buurt van theater, omdat je in de eerste plaats geen tekstvellen of boek bij je hebt. Je draagt voor uit je hoofd, je vertelt. Daardoor is mimiek en lichaamstaal belangrijker, want daarmee kun je accenten leggen, kleur geven aan je verhaal, net als met je stem trouwens. Toeschouwers kijken veel meer naar een voorstelling. Dus presentatie en inleving in je verhaal zijn heel belangrijk. Wanneer er muziek bij komt, zoals in mijn geval de drums, of de *waterphone* (een Hawaïaans instrument dat spannende hoge tonen geeft), dan komt het nog meer aan op goed en ritmisch stemgebruik. Als het goed is, vervloeit de stem af en toe met de klanken van de muziek en roepen ze tezamen een sfeer op die goed past bij het verhaal. Tekstueel

heb je als verteller ook meer vrijheid dan wanneer je voorleest, juist omdat het een performance is. Je kunt grotere (tijd) sprongen maken, speelser zijn.

Ik heb een programma van ongeveer 45 minuten tot een uur. Ik varieer nogal eens, afhankelijk van de school of gelegenheid waar ik kom. Vast element tot nu toe is de voordracht ‘Mijn woorden zijn muziek’, een meeslepend verhaal over mijn ontmoeting met de Afro-Amerikaanse dichter Umar Bin Hassan. Bin Hassan was een van de oprichters van de legendarische The Last Poets, militante dichters uit de *Black Panther* generatie die vandaag de dag gezien worden als de godfathers van rap en hiphop.

Het verhaal (op drummuziek) gaat over zijn jeugd in het getto van Akron, Ohio, over zijn gedichten, muziek en poëzie. Het speelt in het nu, in Harlem, New York met flashbacks naar vroeger. Er



## En avant moussaillons!!!

Met haar Franstalige programma *En avant moussaillons!!!* treedt Céline Jantet vooral op voor volwassenen.

¶ In het Frans bestaat een werkwoord: *conter*. Dit is iets specifieker dan vertellen. *Conter* is niet alleen maar iets zeggen, het is ook spelen. De verteller is op de hoogte van alle geheimen. Hij kent de verhalen van iedereen. Niet alleen de geschiedenis van historische figuren, maar ook onze geschiedenis. Het zijn verhalen waardoor iedereen geraakt wordt. De verteller heeft niet alleen maar iets geschreven of gehoord. Nee, hij was er, toen het gebeurde! En als u naar hem luistert, bent u ook weer daar, bij het verhaal...

Ik vertel het liefst bij een speciale gelegenheid. Een afsluiting van een periode, een voorstelling op school, een speciale omgeving (kasteel, natuurgebied). Er is dan sprake van enige spanning tussen de mensen. De ruimte maakt niet zoveel uit, als er maar plaats is voor magie. Hiermee bedoel ik dat er ruimte voor een voorstelling moet zijn: in ieder geval een cirkel waar de verteller zijn verhaal tot leven brengt. Er moet ruimte zijn om te spelen, maar ook een niet te grote afstand tussen de verteller en het publiek. Als de verteller aan het woord is, moet hij

komt een (mislukte) vadermoord in voor en een sprong in het diepe (letterlijk: het jongetje springt in een meer, dat Mud Bottom heet omdat er drijfzand op de bodem ligt, hij kan niet zwemmen maar wil het leren). Ik vermeng het verhaal met stukjes Engelstalige poëzie en rap. Het is spannend en houdt de luisteraars gevangen. Binnenkort komt er een roman uit gebaseerd op de levens en het werk van *The Last Poets*.

Vaak lees ik tijdens optredens ook nog een of meerdere verhalen voor uit mijn nieuwe roman. Ik combineer ook wel eens een vertelprogramma met een workshop dichten en rappen. Dan vertel ik eerst mijn verhaal, geef suggesties voor hoe ze zelf aan de slag kunnen en laat de deelnemers/leerlingen dan zelf (op muziek) schrijven.

Ik treed veel op scholen op. Meestal voor de hoogste klassen van havo en vwo. Ik zou dolgraag eens naar het vmbo willen. Ik overleg altijd met docenten. Vertel wat ik ga doen. Vraag hun wensen. En vraag hun om het schoolbezoek voor te bereiden: teksten lezen of erover praten, de website bezoeken. Dan levert het voor de leerlingen meer op is mijn ervaring.

Ik denk dat mijn programma goed aansluit bij de CKV vakken, maar ook bij Nederlands en wellicht Engels. Ik heb het over poëzie, literatuur en muziek. Vermeng als het ware de drie genres en laat al vertellend zien hoe ze tot stand komen. Dat die kunstvormen dichtbij de leerlingen kunnen liggen. Ik vertel ook over mezelf, hoe ik schrijver ben geworden. Ik vertel over de dichters en hun werk, hoe ze als tieners poëzie maakten van hun eigen leven en verlangens. Wat dat betreft betrap ik mezelf op een misserie: kunst is iets wat dichtbij je is, wat van jou is, wat je zelf kunt maken, mocht je dat willen.

Ik praat mijn verhalen ook altijd aan elkaar: vertel over mezelf, hoe ik schrijver ben geworden.

Vertellen voor een niet al te groot,

intiem publiek vind ik het leukst. Dan is er echt contact mogelijk tussen verteller en publiek en kunnen er vragen of opmerkingen worden gemaakt. Er is een gesprek mogelijk. Op scholen kan dat heel goed. Ik heb nogal wat ervaring met grote groepen (100 tot 200); dat is leuk, dan wordt het meer entertainment, maar kleinere groepen bieden het voordeel van de intimiteit en zeker wanneer leerlingen een bezoek voorbereid hebben, kan dat tot mooie momenten leiden. Het leuke aan vertellen op (literaire) festivals en *spoken word events* is dat je ook andere artiesten ziet optreden.

De ruimte waarin ik idealiter optreed is iets tussen een theater en een café in. Met mooi warm licht en goed geluid. Een podium dat dichtbij het publiek is. Publiek is essentieel bij vertellen. Daar doe je het voor. Ik betrek mijn publiek meestal wel bij het programma, stel korte vragen of maak opmerkingen. Soms nodig ik mensen uit om de drums te proberen, of zelf iets voor te lezen.

Ik heb niet echt een favoriete doelgroep, al vind ik opgroeiende tieners heel leuk omdat die vaak een grote affiniteit hebben met de verhalen die ik vertel.

Tips voor docenten: in de eerste plaats zelf verhalen vertellen. Ik denk dat wie meeslepend vertelt voor de klas (denk maar aan je eigen middelbare schooltijd), een stevige indruk bij zijn/haar leerlingen achterlaat. En natuurlijk kun je leerlingen uitdagen te vertellen. Over een favoriet onderwerp (alles mag). Een soort spreekbeurt maar lossen. Laat ze gedichten/rapteteksten voordragen, mogelijk niet eens van hen zelf. Optreden kan kinderen enorm veel zelfvertrouwen geven. ¶

Voor boekingen en informatie over optredens en schoolbezoeken van Christine Otten: Stichting Schrijvers School Samenleving (SSS), Huddestraat 7, 1018 HB Amsterdam tel. 020-6234923, <[www.sss.nl](http://www.sss.nl)>. Rechtstreekse e-mail <[cotten@dds.nl](mailto:cotten@dds.nl)> of <[www.christineotten.nl](http://www.christineotten.nl)>.

of zij dichtbij het publiek staan met wie hij zijn verhaal deelt. De ruimte maakt dat de verteller en het publiek één zijn. Ideaal is een klein intiem theater of een café. Het publiek maakt de sfeer! De interactie tussen het publiek en de verteller is het voornaamste.

Meestal treed ik op voor volwassenen en ik gebruik sprookjes en verhalen. Het is een uitdaging in deze maatschappij waarin we vaak denken dat sprookjes en verhalen voor kinderen zijn! Het is wel moeilijker om volwassenen naar een wereld vol fantasie te brengen. Eigenlijk kan je het met sprookjes zelfs over politiek of sociale dingen hebben. Voor volwassenen is het een leuke vorm om afstand te nemen van het echte leven.

Mijn verhalen hebben een vaste plot met een begin en een slot. Maar afhankelijk van het contact met het publiek of de sfeer pas ik de tekst of de lengte van een verhaal aan. Om mezelf uit te dagen improviseer ik soms een nieuw verhaal vanwege een idee dat ik had.

*En avant moussaillons!!!* is gericht op mensen die Frans leren. Afhankelijk van de doelgroep (verenigingen, les voor volwassenen, middelbare school) verandert de formule. Bij verenigingen duren de voorstellingen meestal een uur tot anderhalf uur. Bij scholen is er sprake van een voorbereidingsles en een kortere voorstelling. De voorbereidingsles is nodig voor het begrijpen van uitdrukkingen en de specifieke woordschat. De leeftijd van de doelgroep bepaalt de keuze van verhalen en de duur van de voorstelling.

Bij 'verhalen vertellen' komen er twee vaardigheden aan bod: schrijven en spreken. Een goede oefening is om leerlingen korte verhalen te laten schrijven die ze zelf moeten vertellen. Leerlingen worden zich dan van beide aspecten - schriftelijk en mondeling - van een taal bewust. ”

Voor vragen en reserveringen: *En avant moussaillons!!!*, Céline Jantet, Paulus Potterstraat 107, 7204 CS Zutphen, tel 0575-547187, e-mail <clochetteandco@hotmail.com>



## Zonder publiek geen vertelling

Manja Bedner werkt voor het Kamertheater en treedt als vertelster op. Ze heeft veel ervaring met jongere kinderen maar ze vindt het vertellen voor pubers zeker ook een goede werkvorm.

“Wanneer een verhaal wordt voorgelezen dan is de tekst op papier aanwezig in de voordracht. Bij een vertelling is dat niet het geval. Ik vertel graag in de vorm van een raamvertelling, waardoor er tussen mij en het verhaal een personage is. Dit geeft mij de mogelijkheid om tussen werkelijkheid en fantasie te schakelen tijdens het vertellen. De ruimte waarin ik vertel is liefst niet te groot, zodat het publiek gemakkelijk betrokkenheid kan voelen en ik het publiek goed kan zien.

Zonder publiek geen vertelling. Het publiek vormt één van de voorwaarden om te kunnen vertellen. Ik betrek het publiek afhankelijk van de leeftijd direct of indirect tijdens het vertellen. Kinderen zijn erg spontaan en zijn daardoor snel en natuurlijk betrokken. Volwassenen luisteren over het algemeen liever en worden dus feitelijk in mijn vertellingen alleen betrokken door hun aanwezigheid als luisteraar of door de vorm als luisteraar in het verhaal.

Ik heb geen duidelijke voorkeur. Elk publiek kent zijn eigen uitdagingen. Voor kinderen vertel ik graag op een heel speelse en vrije manier, voor volwasse-

nen kies ik vaak voor een vorm tussen voorlezen en vertellen in. Omdat ik bij volwassenen vaak ook de schoonheid van de taal tot zijn recht wil laten komen. Wanneer in de vorm de tekst aanwezig is, sta ik als verteller minder 'voor' de tekst. Het publiek voelt zich eerder vrij de ogen te sluiten en uitsluitend te luisteren.

Ik vertel over het algemeen bestaande verhalen. Voor kinderen veel sprookjes en voor volwassenen korte verhalen van bekende schrijvers. Voor heel kleine kinderen verzijn ik ook ter plekke.

Ik treed op scholen op maar dat zijn meestal basisscholen. Leeftijd van 1 tot 4 jaar en van 4 tot 8 jaar (regelmatig) en voor oudere kinderen en pubers sporadisch.

Het is voor iedereen nuttig om van tijd tot tijd voor een groep mensen te staan en iets te vertellen omdat het een extra bewustzijn aanspreekt waarvan veel te leren valt. Zowel voor kinderen als pubers kan het veel in de ontwikkeling bijdragen. Een goede begeleiding is daarbij van essentieel belang. Wanneer iemand voor een groep iets doet, moet het streven zijn dat dit dankzij de begeleiding altijd op een positieve ervaring uitdraait, anders zou iemand er een traumatische ervaring aan over kunnen houden en zich minder vrij voelen. ”

Manja Bedner, Het Kamertheater, Nassaukade 42-hs, 1052 CL Amsterdam, tel 020-682 10 11



Janjaap de Vries is docent NT2 en muziek op ROC de Landstede in Zwolle. Hij werkt in de Internationale Schakelklas (ISK) en met alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's). Daarnaast is hij liedjesmaker, singer/songwriter. Sinds twee jaar maakt hij liedjes specifiek voor ama's: liedjes die muzikaal aansluiten bij de leeftijd, qua taal bij het taalniveau en qua onderwerpen bij de belevingswereld. Dit is een iets andere vaardigheid dan vertellen maar ligt erg in het verlengde daarvan: met name wat betreft de motivatieverhoging en het samenbindende effect.

“Het idee om over te gaan tot het schrijven van liedjes voor jonge asielzoekers is ontstaan omdat veel bestaande Nederlandse liedjes vaak te talig zijn. De liedjes die qua taalniveau aansluiten, zijn vaak te kinderachtig.

De liedjes die ik tot nu toe geschreven heb, zijn tot stand gekomen op basis van de onderwerpen die door ama's in het eerste opvangonderwijs zelf zijn aangedragen en die bij hun leefwereld aansluiten. Daarnaast heb ik liedjes gemaakt die aansluiten bij het lesmateriaal uit zowel NT2 methodes (Zebra, Ijsbreker), als bij Maatschappelijke Oriëntatielessen. Bijvoorbeeld de seizoenen, maanden van het jaar of seizoengebonden onderwerpen als Sinterklaas en Kerst.

Al met al heb ik inmiddels vijftien tot twintig liedjes die ik met de leerlingen zing en waarbij ik ze op gitaar begeleid. De reacties van leerlingen en collega's zijn zeer positief. Ik merk dat de leerlingen die deelnemen aan de lessen sneller

taalvaardig zijn. Ik ben er dan ook van overtuigd dat muziek een belangrijke ingang kan zijn om taal op gang te brengen bij, met name, beginnende, moeilijk lerende en faalangstige NT2 leerlingen en dat deze liedjes een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan hun taalverwerving.

Omdat je in het eerste opvangonderwijs vaak te maken hebt met grote niveaoverschillen vanwege de continue instroom en heterogene groepen, gebruik ik in de liedjes ook vaak fragmenten waarin alleen klanken gezongen worden (aa of oe) die iedereen, onafhankelijk van taalniveau, mee kan zingen. Dat werkt vaak zeer goed en versterkend. In de muziek gebruik ik veel herhaling. Het werkt daarmee gedeeltelijk op dezelfde wijze als *Taalriedels* dat doen.

Daarnaast merk ik ook dat muziek voor heel veel leerlingen een positieve uitwerking heeft op de gemoedstoestand waarin ze soms verkeren. Het werkt vaak aanstekelijk en heeft een gunstig effect op samenwerking, integratie en groepsgevoel.

Een vaak gehoorde NT2 opvatting is dat je in de beginfase van taalverwerving bij NT2-leerders terughoudend moet zijn met het aanbieden van teveel productieve taalvaardigheden zoals spreken en/of schrijven omdat ze daar mogelijk nog niet aan toe zijn. Zingen daarentegen, vormt daar naar mijn mening een uitzondering op. Het meezingen in een groep is een veilige manier om toch productief te oefenen met taal. Daarnaast is het voor veel leerlingen buitengewoon uitdagend en leuk. Eerder genoemde herhaling en eenvoudige klanken in liedjes werken daarbij versterkend.

Het zou aardig zijn deze werkwijze toegankelijk te maken voor meer docenten in het onderwijs door ze te publiceren. ”

Janjaap de Vries, Nic. Beetsstraat 20, 8023 AX Zwolle, tel 038-4548305, <janjluc@planet.nl>.

## Liedjes

*Ja, ik leer het op school*

TPR (Total Physical Response) lied naar aanleiding van hoofdstuk 1 van Zebra waarin leerlingen de gezongen TPR opdrachten mee kunnen doen.

*Twaalf maanden in een jaar*

Naar aanleiding van Maatschappelijke Oriëntatie lessen over de maanden en seizoenen in Nederland

*Alles is hier anders*

Naar aanleiding van de beleving van ama's die nog maar kort in Nederland zijn.

*Hoe voel jij je vandaag*

Leerlingen die nog weinig taalvaardig zijn in het Nederlands hebben vaak moeite om aan te geven hoe ze zich voelen terwijl er bij veel ama's sterke wisselingen zijn in stemming en gevoel. N.a.v. dit lied kunnen ze het vaak benoemen en beter onder woorden brengen.

*Hé Hallo, Hoi en Dag*

Naar aanleiding van hoe mensen in Nederland elkaar groeten bij het komen en gaan.

*Ik, maan, roos, vis....*

Naar aanleiding van een methode voor leren lezen. Wordt ook in het basisonderwijs gebruikt in groep 3. Bij ons wordt het in de analfabeten groep gebruikt. De poster met deze woorden (voorzien van plaatjes) hangt in ieder leslokaal. Door het zingen van dit lied blijven de woorden beter hangen.



Impromptu

## BLIND DATE

Voor Engels bestonden de nodige theatergroepen die op scholen optraden en een voorstelling samen met leerlingen maakten, een soort *instant theatre* – die meeste groepen zijn inmiddels ter ziele. *Impromptu* is een vrij nieuwe groep die onlangs op het congres Engels optrad en daar een improvisatie deed in het Engels met gebruik van allerlei muziekinstrumenten.

Ook de *The Tea Ladies* maken *instant theatre*. Philippa Collin en Polly Perkins, treden al jaren op als *Sybil and Gladys*. Ze lopen rond met een *tea trolley* en spreken mensen aan, in het Engels natuurlijk. Philippa Collin treedt verder op met *Blind Date* - ze vertellen geen verhaal maar doen pure improvisatie.

Wat betreft de ruimte voor onze shows, geven we er de voorkeur aan als we een intieme sfeer kunnen creëren. Het hoeft geen kleine of gezellige ruimte te zijn met gedimd licht ofzo, als er maar geen hinderlijke onderbrekingen zijn zoals mensen die langs lopen of schoolbellen die ineens rinkelen.

Het publiek is voor ons het allerbelangrijkst. Zij zijn de bron van onze inspiratie en zonder hun inbreng en suggesties voor personen, locaties en onderlin-

ge relaties, kunnen we geen verhaal maken.

We vinden het leuk om op te treden voor iedereen die graag een goed verhaal hoort, het maakt niet hoe oud ze zijn. We hebben wat mindere ervaringen gehad met mensen die in een café zitten en daar komen om te drinken en die alleen maar vermaakt willen worden. De humor moet komen van de verwickelingen die ontstaan tijdens het improviseren, niet door het maken van goedkope of platte grappen!

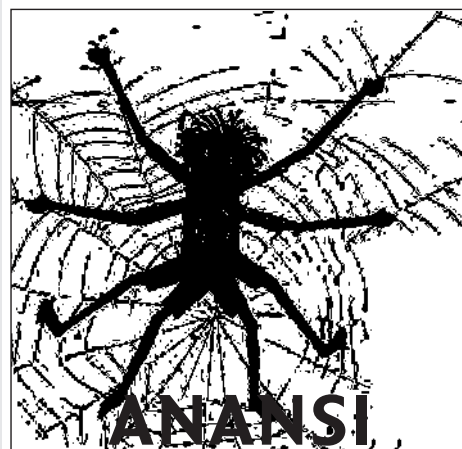
Alles wat we doen, ontstaat ter plekke en alles gaat in het Engels. We hebben shows opgevoerd met korte sketches voor leerlingen die heel goed uitwerkten, voornamelijk omdat we de inhoud ervan tijdens de show konden aanpassen aan hun specifieke interesses; deze informatie hadden we vooraf van de docenten gekregen.

Tot nu toe hebben we vooral optredens verzorgd in het voortgezet onderwijs (havo en vwo) en in mbo en hbo. Onlangs hielden we een succesvolle show voor studenten van de Universiteit van Amsterdam. We proberen altijd van tevoren contact te leggen met docenten.

Omdat alles ter plekke wordt bedacht, kunnen we heel goed inspelen op datgene wat er in de klas gebeurt. We hebben ook enkele (ex)docenten Engels in de groep die inzicht hebben in de verschillende niveaus en die weten wat leerlingen al kennen en kunnen.

Een tip voor docenten: misschien kunnen ze studenten aanmoedigen om te improviseren in kleine groepen (telkens een woord) om ze meer te laten spelen met taal en op die manier meer *fluent* te worden.

De voorstelling *Blind Date* is te zien in *Bitterzoet, Spui 2, Amsterdam*. Philippa Collin, 020-7700963, <p.collin@chello.nl>.



Marja van den Hurk is naast NT2-docent op de taalschool van het Da Vinci College nu zo'n 5 jaar verhalenverteller.

In de les maak ik graag gebruik van het verhalen vertellen. In het begin vooral door zelf verhalen te vertellen: als het lekker warm weer is, neem ik de cursisten mee naar buiten en zoek een mooie, rustige plek onder een boom en vertel een verhaal. Dit is een oefening in luisteren en concentratie.

Cursisten waarderen dit erg en vragen om meer verhalen. In hun land van herkomst neemt het vertellen van verhalen een belangrijke plaats in. Ze hebben herinneringen aan hoe ze met andere jongeren buiten zaten, in het licht van de zilveren maan en elkaar griezelverhalen vertelden over gevaarlijke dieren en monsters die in de bossen rondslopen. En hoe ze daarna met elkaar onder bomen en struiken gingen zoeken en opgelucht constateerden dat de enge beesten niet bestonden.

Het leek me goed om ze met elkaars cultuur nader te laten kennismaken via verhalen. Het is een goede oefening in spreken voor groepen en een andere manier van inzetten van mondelinge taalvaardigheid. Ik heb een opzet gemaakt voor een les van anderhalf uur.

Ik begin de les met zelf een verhaal te vertellen. Een verhaal waarin twee dieren de hoofdrol spelen: een coyote en een schildpad. Dierenverhalen zijn universeel en dieren roepen direct een beeld op. Je

hoeft de hoofdpersonen niet te introduceren.

Voor ik het verhaal vertel, schrijf ik een aantal woorden op het bord die cruciaal zijn voor het begrijpen van het verhaal. Het zijn wat zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden die de hoofdpersonen karakteriseren, het landschap beschrijven en wat werkwoorden. In totaal tien tot twaalf woorden die ik in volgorde in het verhaal op het bord schrijf. Ik leg de woorden kort uit in de betekenis die ze in het verhaal hebben.

Ik maak duidelijk dat de cursisten het verhaal moeten kunnen volgen en dat ze niet ieder woord hoeven te begrijpen. Als ze de draad van het verhaal kwijt raken, mogen ze hun hand opsteken. Dan vertel ik het verhaal. De stoelen staan in een halve cirkel, de tafels aan de kant. Bij het vertellen houd ik afhankelijk van het taalniveau van de groep rekening met mijn woordkeus. Ik ondersteun mijn verhaal met mimiek en beweging.

Daarna vraag ik de cursisten of ze dierenverhalen kennen uit hun eigen cultuur. Sommigen weten direct wat, anderen hebben even hulp nodig met namen van dieren die in hun land voorkomen. Ook heb ik prentenboeken met schepsingsverhalen en dierenverhalen bij me om verhalen naar boven te halen.

Vervolgens mogen ze opschrijven over wie het verhaal gaat, waar het zich afspeelt en wat er gebeurt. Ik vraag ze om een paar foto's in hun hoofd te maken. Als ze dat gedaan hebben, stellen ze in groepjes van twee elkaar vragen: hoe gaat jouw verhaal en ze helpen elkaar met het vinden van de juiste woorden. Dan schrijven ze kort hun verhaal op.

Sommigen willen dan al spontaan hun verhaal gaan vertellen. Daar geef ik ruimte voor. De cursisten zijn weer in de halve cirkel gaan zitten en horen het verhaal aan. Als eerste zegt de cursist zelf wat hij ervan vond en dan geven de anderen reacties: veelal positief. Commentaar op taalgebruik probeer ik te voorkomen: het gaat om het verhaal en de presenta-

tie. Daarop geef ik zelf feedback: houding, de manier van zitten en staan en het contact met de luisteraars.

Een vrouw uit Curaçao - zij bleek een geboren en ook ervaren vertelster - vertelde een Anansi verhaal. De anderen hingen aan haar lippen. Ze maakte goed gebruik van spanningselementen. Het was prachtig om naar te luisteren. Dit motiveerde de anderen om ook te vertellen. We besloten nog twee lessen aan vertellen te besteden. Als afsluiting heb ik een dierenverhaal op cd laten horen verteld door Paul Middellijn. Cursisten vonden dat prachtig en lieten hun pauze er later voor beginnen.

De tweede en de derde keer gaf ik de gelegenheid even de verhalen terug te halen met de aantekeningen van de vorige keer door Wie? Waar? Wat?-vragen te stellen. Ook toen gebeurden er bijzondere dingen. Een jongen vertelde het verhaal van haas en schildpad die een hardloopwedstrijd houden; hij liet haas onderweg een tenniswedstrijd tegen zichzelf spelen. Hij verzong het ter plekke en waar woorden tekort schoten, hielp zijn lichaam: in zijn eentje holde hij door de klas van de ene kant van het net naar de andere. Hij genoot ervan en de luisteraars ook.

Er waren cursisten die niet durfden of het verhaal letterlijk uit een boek voorlezen. Met een van hen heb ik een deel van het verhaal nagespeeld: de dialoog tussen de raaf met de kaas in zijn bek en de vos. Jammer dat ons de tijd ontbrak om te proberen wat los te komen. We moesten door met de NT2-lessen...

Graag zou ik op de Taalschool een cursus van tien lessen verzorgen voor anderstaligen die verhalen willen vertellen. Ik denk dat het een bijdrage kan leveren aan verbeteren van hun communicatie door werken aan houding, expressie en presentatie. ♪

Marja van den Hurk <mvandenhurk@davinci.nl>



Wijnand Stomp. Foto: Wim Kluvers.

In 2002 was ik NT2 docent van een alfagroep die zich oriënteerde op de arbeidsmarkt en het traject alfabetisering 3b aan het afronden was. De groep, bestaande uit vier vrouwen en twee mannen met verschillende culturele achtergronden, heeft als voorbereiding op het maken van hun portfolio een cursus levensbeschouwelijke vorming gevolgd.

De cursus *Spiegels in verhalen* is ontwikkeld door Henriëtte van de Heijden. Zoals de titel al aangeeft, herken je in deze verhalen een stukje van jezelf, je jeugd en je leven nu. Als het ware houden de verhalen je een spiegel voor van vroeger en nu.

Een cursus levensbeschouwelijke vorming klinkt misschien erg zwaar voor Alfa-cursisten, hun woordbeeld en uitdrukkingsmogelijkheden zijn immers beperkt. Ik ben ervan overtuigd dat Alfa-cursisten net als andere cursisten behoefte hebben om te praten over hun cultuur en hoe zij in het leven staan. Gebruik maken van verhalen om dit doel te bereiken, biedt de nodige mogelijkheden hoopte ik. Deze cursus vormt een goede aanvulling op het bestaande les-